فصلنامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره پنجاه و چهارم، بهار ۱۴۰۵- صفحات ۵۱۵-۴۹۱

تأثیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری

نوع مقاله: پژوهشی

محمـدعلـی غفـاری[۱]
مجتبـی دارایـی[۲]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۲/۲۹

چکیده

هدف: صنعت بانکداری به عنوان بخشی از نظام مالی هر کشوری، وظیفه خطیری را در اقتصاد آن کشور بر عهده دارد. این وظیفه به اختصار، در تجهیز منابع و تخصیص آن در بین بنگاه‌های اقتصادی خلاصه می‌شود. هر اندازه نظام بانکی در انجام این وظیفه کارآتر عمل کند نقش مؤثرتری در تحقق رشد اقتصادی کشور ایفا خواهد کرد. نکته مهم این است که عملکرد نظام بانکی تابع چه عواملی است و عاملی مانند رعایت قانون مبارزه با پولشویی چه اندازه بر عملکرد بانک‌ها تأثیرگذار است؟ واضح است که عوامل متعددی بر عملکرد بانک‌ها اثرگذارند و علاوه بر عوامل داخلی، بروز هرگونه شوک یا ناکارآمدی در سیستم اقتصادی نیز با توجه به نقش ویژه و حساس بانک‌ها در نظام اقتصادی کشور، به‌طور مستقیم بر فعالیت بانک‌ها و در نهایت بر عملکرد آنها اثرگذار خواهد بود. در میان این عوامل، متغیر مبارزه با پولشویی عاملی است که رعایت آن از حساسیت‌های مختلفی در اقتصاد ایران برخوردار است چون بر منابع و مصارف بانک‌ها اثرگذار است، لذا؛ هدف پژوهش حاضر این است که آیا رعایت قانون مبارزه با پولشویی اثر معنی‌داری بر عملکرد بانک‌ها دارد یا خیر؟ از این رو، برای عملکرد بانک‌ها از شاخص‌های کملز استفاده شده است. روش تحقیق: این پژوهش از منظر فرآیند اجرا، پژوهشی کمی است بدین معنی که با نگرشی عینی به جمع‌آوری و تحلیل داده‌های کمی پرداخته است. آزمون فرضیه با استفاده از یک الگوی رگرسیون صورت گرفته و نمونه آماری نیز از تعداد ۲۰ بانک خصوصی و دولتی ایران در دوره زمانی پنج‌ساله از سال ۱۳۹۸ لغایت سال ۱۴۰۲ تشکیل شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر کفایت سرمایه و کیفیت دارایی‌ها رابطه منفی و معنی‌دار، بر نقدینگی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد و بر سودآوری فاقد اثر معنی‌داری می‌باشد.

---

۱. دانشجوی دکترای حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران مرکز و تهران جنوب (نویسنده مسئول) urmiadiako12909@gmail.com
۲. کارشناسی ارشد بانکداری، مدیر امور مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم بانک رفاه کارگران
ddmd71@gmail.com

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

واژه‌های کلیدی: مبارزه با پولشویی، عملکرد بانک‌ها، شاخص‌های کملز، کفایت سرمایه، کیفیت دارایی‌ها، نقدینگی، سودآوری.
طبقه بندی **JEL**: M41، G21، G23.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

مقدمه

پولشویی، اقدامی مجرمانه با هدف پنهان کردن یا مبهم جلوه دادن ماهیت، منبع، محل و یا انتقال پول حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی است (حبیب و همکاران[1]، ۲۰۱۷؛ مک دوول[2]، ۲۰۰۱)، درباره واژه پولشویی سه دیدگاه و نظریه متفاوت وجود دارد. دیدگاه نخست، معتقد است که ریشه این لغت به قرن بیستم و زمان ممنوعیت قمار در آمریکا باز می‌گردد. در دهه ۱۹۳۰ میلادی سران مافیای آمریکایی بر شبکه‌ای از رختشوی خانه‌های سکه‌ای آن کشور مالکیت داشتند و تلاش می‌کردند تا وجوه مزبور را که زمینه نقدینگی زیادی داشت، حاصل فعالیت‌های خدمات رختشویی معرفی کنند. به همین سبب، از آن زمان به بعد تلاش برای مخفی کردن رد درآمدهای حاصل از فعالیت‌های بزهکارانه را پولشویی می‌نامند. بر اساس دیدگاه دوم، دلیل مصطلح شدن واژه پولشویی به فرآیندی بر می‌گردد که در آن وجوه کثیف و نامشروع با عبور از مجاری و صافی‌های پولی و مالی مختلف، پاک و تطهیر می‌شود. در این حالت، وجوه با منشاء غیرقانونی وارد فرآیندهای پیچیده و متعددی می‌شود، به‌طوری که با عبور از هر مرحله، ردیابی ریشه‌های اصلی آن به مراتب دشوارتر می‌شود. این اصطلاح نخستین بار در جریان رسوایی واترگیت در سال ۱۹۷۳ میلادی رواج یافت و در سال ۱۹۸۲ در یکی از دادگاه‌های آمریکا به حوزه‌های حقوقی و متون قانونی وارد شده و از آن پس در سطح گسترده‌ای به کار رفت. دیدگاه سوم، به استرلینگ سیگریو[3] مربوط است. وی اعتقاد دارد که تاریخچه پولشویی به ۳۰۰۰ سال قبل بر می‌گردد. در آن روزگار بازرگانان چینی با هدف فرار از پرداخت مالیات و دیگر عوارض و برای اینکه دارایی‌های خود را از دید دولت مرکزی پنهان کنند، اموال خود را به شکل دارایی‌های منقول در می‌آوردند. این کار آنها، هم حمل و نقل و سرعت جابجایی را تسهیل می‌کرد و هم امکان سرمایه‌گذاری را در خارج از محل کسب عواید، فراهم می‌ساخت. شایان ذکر است که نظریه دوم، در بین کارشناسان و صاحب نظران مسائل پولشویی، به واقعیت نزدیک‌تر است و اعتبار بیشتری دارد (رهبر و میرزاوند، ۱۳۹۸). در تعریف دیگری، پولشویی فرآیندی است که در آن پول کثیف، غیرقانونی و نامشروع در چرخه‌ای از مبادلات گذارده می‌شود، به‌طوری که پس از خروج از چرخه، قانونی و تمیز جلوه می‌دهد. به بیان دیگر؛ منابع سرمایه‌های حاصل که از راه‌های غیرقانونی (قاچاق مواد مخدر و داروهای روان‌گردان، قاچاق انسان و جوارح انسان، دزدی، رباخواری، رشوه و فساد، فرار از مالیات و تروریسم) به دست آمده‌اند با استفاده از ترفند مبادلات و انتقالات پیاپی، چنان مخفی نگه داشته می‌شوند که کاملاً قانونی به نظر برسد (جزایری، ۱۳۸۸). اما به دنبال پولشویی، دو مشکل عمده در زمینه اقتصاد ایجاد می‌گردد؛ نخست،

1. Habib et al, (2017)
2. Mcdowell
3. Sterling Seagrave

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

متورم شدن بخش غیررسمی اقتصاد و دیگری ورود پول‌های نامشروع از طریق بازارهای مالی رسمی است که هر دو مورد اثر مخرب و مستقیمی بر بازارهای مالی کشورها خواهد داشت به نحوی که حتی می‌تواند موجبات نابودی بازارهای مالی یک کشور را فراهم کند (احمدی‌نژاد منفرد، ۱۳۸۸). در سیستم حقوقی ایران برای مبارزه با پولشویی، قانون، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های اجرایی برای آن وجود دارد. قانون مبارزه با پولشویی[1] برای نخستین بار در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۰۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷ به تأیید شورای نگهبان رسید و سپس اصلاح قانون یاد شده در تاریخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۵ مورد تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گرفت. وفق مفاد قانون یاد شده و آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) الحاقی آن قانون مصوب ۱۳۹۸/۰۷/۲۱هیأت محترم وزیران، بانک‌ها به عنوان یکی از مهمترین اشخاص مشمول، مکلف به رعایت و اجرای صحیح و دقیق مفاد قانون، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های ابلاغی مربوط گردیده‌اند. صنعت بانکداری به عنوان بخشی از نظام مالی، وظیفه خطیری را در اقتصاد هر کشور بر عهده دارد. این وظیفه به اختصار، در تجهیز و تخصیص منابع و سرمایه‌های پولی و نقدی در بین بنگاه‌های اقتصادی خلاصه می‌شود. هر اندازه نظام بانکی در انجام این وظیفه کارآتر عمل کند نقش مؤثرتری در تحقق رشد اقتصادی کشور ایفا خواهد کرد. نکته مهم این است که عملکرد و کارآمدی نظام بانکی تابع چه عواملی است و عاملی مانند رعایت قانون مبارزه با پولشویی چه اندازه بر عملکرد بانک‌ها تأثیرگذار است؟ روشن است، عوامل متعددی بر عملکرد بانک‌ها اثرگذارند و غیر از عوامل داخلی و بنگاهی، با توجه به نقش ویژه و حساس بانک‌ها در نظام اقتصادی کشور، بروز هرگونه شوک و یا ناکارآمدی در سیستم اقتصادی نیز، به‌طور مستقیم بر فعالیت بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری و در نهایت بر عملکرد بانک‌ها اثرگذار خواهد بود. در میان این عوامل مختلف، متغیر مبارزه با پولشویی متغیری است که رعایت آن از حساسیت‌های مختلفی در اقتصاد ایران برخوردار است چون هم بر منابع و هم بر مصارف بانک‌ها اثرگذار است، لذا؛ رعایت و نقش آن بر عملکرد بانک‌ها در میان انواع متغیرهای دیگر، سوال این پژوهش است. از آنجا که رعایت قانون مبارزه با پولشویی به عنوان یکی از عوامل مهم بر عملکرد مالی بانک‌ها در نظر گرفته شده است. بنابر این؛ در تحقیق حاضر تأثیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر عملکرد بانک‌ها در ایران بررسی شده است. سؤال محوری تحقیق این است که آیا رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر عملکرد بانک‌ها دارد یا خیر؟ در ادامه این سؤال کلی، سؤالات دیگر به ذهن متبادر می‌گردد که رعایت قانون یاد شده کدام بخش از عملکرد بانک‌ها را بیشتر تحت تأثیر

1. Anti-Money Laundering Low

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

قرار می‌دهد؟ از این رو، از تعدادی از شاخص‌های کملز[1] یعنی؛ کفایت سرمایه[2]، کیفیت دارایی‌ها[3]، نقدینگی[4]، سودآوری[5] استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق شامل آن دسته از بانک‌های خصوصی و دولتی ایران اعم از؛ تجاری و تخصصی در دوره زمانی پنج‌ساله از ابتدای سال ۱۳۹۸ لغایت پایان سال ۱۴۰۲ که اطلاعات آن‌ها در دسترس است، می‌باشد. آمار و اطلاعات لازم با استفاده از صورت‌های مالی بانک‌ها جمع‌آوری شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها از روش آماری داده‌های تابلویی (پنل دیتا)[6] به کمک نرم‌افزار ایویوز[7] استفاده شده است. این پژوهش در چهار بخش مشتمل‌بر؛ مبانی نظری، مروری بر پیشینه تحقیق (تحقیقات داخلی و خارجی)، برآورد مدل و تحلیل‌های اقتصاد سنجی (فرضیه‌ها و مدل تحقیق، متغیرهای پژوهش، مواد و روش تحقیق، تجزیه و تحلیل داده‌ها)، نتیجه‌گیری و پیشنهاد، تنظیم شده است.

۱. مبانی نظری

۱-۱. عملکرد بانک

عملکرد هر کسب و کاری تابعی از کارآیی[8] و اثربخشی[9] تعریف می‌شود. چون اثربخشی بیانگر میزان دستیابی به اهداف است و کارآیی به این موضوع اشاره دارد که منابع از نظر اقتصادی چگونه برای کسب هدف بکار رفته‌اند و می‌توان آن‌ها را در دو بعد مهم عملکرد دانست. بنابر این؛ اندازه‌گیری عملکرد را می‌توان فرآیند کمی کردن کارآیی و اثربخشی تعریف کرد. شاخص عملکرد می‌تواند به عنوان معیاری برای کمی‌سازی اثربخشی و کارآیی باشد (حیدری و فاطمی، ۱۳۹۵).

شاخص‌های کملز از جمله مهم‌ترین شاخص‌ها هستند که برای ارزیابی عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری بکار برده می‌شوند. این الگوی ارزیابی عملکرد بانک‌ها نخستین بار سال ۱۹۷۹ در ایالات متحده به وسیله سازمان نظارتی بانک‌ها تحت عنوان کملز نام‌گذاری شد و پس از آن گسترش یافت و به عنوان ابزاری مناسب برای نهادهای نظارتی و ارزیابی توانایی مالی مؤسسات مالی و اعتباری مورد استفاده قرار گرفت. تمام عواملی که در این الگو برای ارزیابی بانک‌ها استفاده

1. CAMELS
2. Capital Adequacy
3. Asset Quality
4. Liquidity
5. Return on Assets (ROA)
6. Panel Data
7. Eviews10
8. Efficiency
9. Effectiveness

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

می‌شوند، مورد توصیه صندوق بین‌المللی پول (IMF)[1] و بانک جهانی (WB)[2] قرار گرفته‌اند. شاخص‌های کملز در اکتبر سال ۱۹۸۷ توسط اداره اتحادیه اعتبار ملی بکار گرفته شد. درجه اعتباری، سودآوری و نقدینگی از جمله مهم‌ترین معیارها برای تعیین شایستگی و سنجش فعالیت بانک‌ها هستند. به همین منظور؛ از سال ۱۹۸۸ کمیته نظارت بر بانکداری بازل[3] نیز بکارگیری شاخص‌های کملز را برای ارزیابی نهادهای مالی لازم دانسته است (حیدری و فاطمی، ۱۳۹۵). بنابر این، در این پژوهش از تعداد چهار شاخص از شاخص‌های کملز به شرح زیر استفاده شده است:

۱-۱-۱. کفایت سرمایه (CA)

نسبت کفایت سرمایه که غالباً از تقسیم سرمایه پایه بانک بر دارایی‌های موزون شده به ضرایب ریسک بر حسب درصد به دست می‌آید، نسبت مهمی برای ارزیابی عملکرد بانک‌ها است. این نسبت اولین بار در سال ۱۹۸۸ توسط کمیته بال (BCBS) به بانک‌های دنیا معرفی شد. کمیته بال در آن سال مجموعه‌ای از شروط حداقل سرمایه را به بانک‌ها پیشنهاد کرد که بعدها به پیمان بال معرف شد. بر اساس قوانین بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران حداقل نسبت کفایت سرمایه مطلوب برای بانک‌های ایرانی ۸ درصد است. کارکرد این شاخص، حمایت از بانک‌ها در برابر زیان‌های غیرمنتظره و نیز حمایت از سرمایه‌گذاران است (منصوریان نظام‌آباد، ۱۳۹۵).

۱-۱-۲. کیفیت دارایی (AQ)

از آنجا که بانک‌ها باید در مورد نحوه تخصیص وجوه سپرده‌گذاری شده نزد آن‌ها تصمیم بگیرند، این تصمیم، سطح ریسک اعتباری آن‌ها را شکل می‌دهد؛ بنابر این؛ با معیاری چون بررسی کیفیت دارایی‌های بانک که شامل وام‌ها و اوراق بهادار می‌شود می‌توان به این بعد از هدف‌های ارزیابی عملکرد بانک دست یافت. کیفیت دارایی‌های بانکی شامل نسبت مانده مطالبات غیرجاری به کل تسهیلات بانک است. بانک‌ها برای حفظ کیفیت دارایی‌های خود بایستی از دارایی‌های با ثبات در پرتفوی خود استفاده کرده و برای جبران کاهش ارزش آن‌ها ذخایر مناسب و زمان‌بندی شده‌ای را لحاظ کنند. در تحلیل نسبت کیفیت دارایی، تمرکز اصلی بر ریسک اعتباری است. نسبت‌های کیفیت دارایی، به نوعی اعتبار نسبت‌های کفایت سرمایه را تأیید می‌کنند. به عنوان مثال در برخی از موارد ممکن است وجود مخاطرات ناتوانی یک بانک در بازپرداخت تعهداتش، ناشی از کاهش ارزش دارایی‌های آن باشد (فتاحی و همکاران، ۱۳۹۵).

1. International Monetary Fund
2. World Bank
3 . Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

۱-۱-۳. نقدینگی (LI)

نقدینگی از نسبت تقسیم دارایی‌های جاری بر بدهی‌های جاری به دست می‌آید که یکی از مهم‌ترین نسبت‌ها در ادبیات مالی و همچنین در سیستم بانکی است. دارا بودن حجم نقدینگی مطلوب در بانک‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا کمبود نقدینگی بانک را با خطر عدم توانایی در ایفای تعهدات و در نتیجه ورشکستگی مواجهه می‌کند. از طرف دیگر؛ مازاد نقدینگی به معنای تخصیص ناکارآمد منابع است که سرانجام این امر می‌تواند منجر به از دست دادن بازار شود. درباره ارتباط بین نقدینگی و سودآوری بانک‌ها تقریباً تمامی محققان بر این عقیده هستند که نقدینگی بالاتر تأثیر مثبتی بر سودآوری بانک‌ها دارد. البته آنان معتقدند نقدینگی بیش از حد موجب تخریب و کاهش سودآوری بانک‌ها می‌شود. دلیل این امر این است که نگهداری دارایی‌های نقدی در بانک‌ها هزینه فرصت ایجاد خواهد کرد و هنگامی که بانک‌ها نقدینگی بیش از حد نگهداری کنند، این هزینه فرصت افزایش پیدا کرده و در نتیجه موجب کاهش سودآوری می‌شود (قائمی اصل و همکاران، ۱۳۹۸). بنابر این کنترل نقدینگی از مسئولیت‌های مهم مدیریت بانک است. استفاده از وجوه کوتاه‌مدت در سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت، بانک را با این ریسک مواجهه می‌کند که دارندگان حساب‌های سرمایه‌گذاری ممکن است متقاضی دریافت وجوه خود باشند و این نکته بانک را مجبور به فروش دارایی‌های خود کند. بانک باید دارای نقدینگی کافی برای پاسخگویی به تقاضای سپرده‌گذاران و وام‌دهندگان داشته باشد تا اعتماد عمومی را نسبت به خود جلب کند. مؤسسات مالی نیازمند داشتن سیستم مدیریت دارایی و بدهی اثربخش بوده تا بتوانند عدم انطباق سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها را حداقل و بازگشت آن‌ها را بهینه کنند (حیدری و فاطمی، ۱۳۹۵).

۱-۱-۴. سودآوری (ROA)

یکی از شاخص‌های مهم سلامت مالی شرکت و کارآیی مدیریت آن، توانایی شرکت در کسب سود قابل قبول یا بازگشت بازده مناسب روی سرمایه‌گذاری آن است. شاخص سودآوری از تقسیم سودخالص پس از کسر مالیات بر کل دارایی‌ها به دست می‌آید (حیدری و فاطمی، ۱۳۹۵). بانک‌ها برای افزایش سودآوری می‌بایست همواره نظارت دقیقی بر روری دارایی‌ها و بدهی‌های خود داشته باشند تا بتوانند نقدینگی حاصل از عملیات بانکی را به بهترین شکل ممکن مدیریت کنند (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷).

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

پولشویی اثرات مخربی بر اقتصاد جامعه وارد می‌کند که از جمله می‌توان به تحریف‌های اقتصادی، بی‌ثباتی واحد پولی، آسیب‌پذیری سیستم مالی، افزایش فساد و بی‌ثباتی اقتصادی و اجتماعی و در نتیجه بر شرکت‌ها و حسابرسی آن‌ها اشاره کرد (درایتون[1]، ۲۰۰۲؛ دوورس[2] و پالمریوذر[3]،۲۰۰۳؛ حبیب و همکاران[4]،۲۰۱۷). در سیستم حقوقی ایران برای مبارزه با پولشویی، قانون، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های اجرایی برای آن وجود دارد. قانون مبارزه با پولشویی برای نخستین بار در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۰۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷ به تأیید شورای نگهبان رسید و سپس اصلاح قانون یاد شده در تاریخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۵ مورد تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گرفت. وفق مفاد قانون یاد شده و آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۹۸/۰۷/۲۱هیأت محترم وزیران، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری به عنوان یکی از مهم‌ترین اشخاص مشمول، مکلف به رعایت و اجرای صحیح و دقیق مفاد قانون، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های ابلاغی مربوط گردیده‌اند. صنعت بانکداری به عنوان بخش عمده‌ای از نظام مالی، وظیفه خطیری را در اقتصاد هر کشور بر عهده دارد. این وظیفه به اختصار، در تجهیز و تخصیص منابع و سرمایه‌های پولی و نقدی در بین بنگاه‌های اقتصادی خلاصه می‌شود. هر اندازه نظام بانکی در انجام این وظیفه کارآتر عمل کند نقش مؤثرتری در تحقق رشد اقتصادی کشور ایفا خواهد کرد. عوامل متعددی بر عملکرد بانک‌ها اثرگذار هستند. علاوه بر عوامل داخلی و بنگاهی، بروز هرگونه شوک و یا ناکارآمدی در سیستم اقتصادی نیز با توجه به نقش ویژه و حساس بانک‌ها در نظام اقتصادی کشور، به‌طور مستقیم بر فعالیت بانک‌ها و در نهایت بر عملکرد آنها اثرگذار خواهد بود. در میان این عوامل، متغیر مبارزه با پولشویی عاملی است که رعایت آن از حساسیت‌های مختلفی در اقتصاد ایران برخوردار است و از آنجا که هم بر منابع و هم بر مصارف بانک‌ها اثرگذار است، لذا؛ رعایت و نقش آن بر عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری در میان انواع متغیرهای دیگر، سوال این پژوهش است.

1. Drayton
2. Dowers
3. Palmreuther
4. Habib et al, (2017)

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

۲. مروری بر پیشینه تحقیق

۲-۱. تحقیقات خارجی

بنابر نظر بیکر و اسکالر[1](۱۹۹۵)، عملیات پولشویی موجب آسیب‌رسانی به اعتبار و شهرت بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری می‌شود. پولشویی می‌تواند در ابعاد گسترده و به صورت حتی فرامرزی و از روش‌های مختلف توسط مؤسسات مالی و غیرمالی صورت پذیرد و دارای سه مرحله می‌باشد: ۱.جایگذاری[2] ۲.لایه‌گذاری[3] و ۳.ادغام[4]. مرحله اول نیازمند قطع هرگونه ارتباط مستقیم بین وجوه و جرمی که حاصل شده است. مرحله دوم، مخفی کردن ردپای وجوه برای جلوگیری از تعقیب قانونی آن است و مرحله سوم، بازگرداندن وجوه به مجرم به صورتی که نحوه اکتساب و محل جغرافیایی آن قابل ردیابی نباشد. صرف‌نظر از اینکه پدیده پولشویی دارای تبعات منفی بر ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بوده، می‌تواند بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری را با ریسک‌های جدی مواجهه سازد. در این راستا کورک[5](۱۹۹۷)، بیان می‌دارد که افزایش در میزان پولشویی، موجب کاهش در تقاضای پول می‌شود. این امر نرخ بهره و بازار ارز را تحت تأثیر قرار می‌دهد و موجبات ریسک در بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری را فراهم می‌سازد بورمان[6](۲۰۰۱)، بیان می‌کند که بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری متکی به عواید حاصل از فعالیت مجرمانه، در مدیریت مناسب دارایی‌ها و انجام به موقع تعهدات و عملیات خود با مشکلات و چالش‌های بیشتری مواجهه هستند چرا که مقادیر زیادی پول با هدف پولشویی وارد آن بانک‌ها و مؤسسات مالی شده و به‌طور ناگهانی و غیرقابل پیش‌بینی از آن‌ها خارج می‌شود. خروج ناگهانی مقادیر قابل توجه پول موجب می‌شود که بازارهای پول و در نتیجه بازار بهره و بازار ارز دچار نوسانات شدیدی شوند و در بلندمدت باعث ریسک نقدینگی در بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری گردد. آلدریج[7](۲۰۰۲)، بیان می‌کند که جرایم سازمان یافته می‌تواند به آسانی در بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری نفوذ کرده و از دو طریق مانع از توسعه بخش مالی از جمله بانک‌ها در کشور شود. نخست اینکه، همبستگی بالایی میان پولشویی و کلاهبرداری وجود دارد لذا؛ پولشویی از این طریق، فرسایش بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری را در پی خواهد داشت. و دوم اینکه، اعتماد مشتریان که بزرگترین

1. Baker and Scholar,1999
2. Placement
3. Layering
4. Integration
5. Quirk,1997
6. Boorman,2001
7. Alldridge,2002

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

پشتوانه رشد و توسعه بازارهای مالی از جمله بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری است، نسبت به آن بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری کاهش می‌یابد و این امر در بلندمدت توسعه این نهادها را پرهزینه و با مشکل روبرو می‌سازد. از دیدگاه آنگر (۲۰۰۶)، زمانی که حجم پول‌های کثیف در جامعه افزایش یابد، مقادیر بیشتری از اعتبارات برای وام دهی توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری در دسترس خواهد بود و لذا نرخ‌های بهره کاهش می‌یابند. این امر منجر به افزایش وام‌های با ریسک بالا شده و بازگشت سرمایه را در آینده با مخاطراتی روبرو می‌کند و نیز به علت خروج غیرقابل پیش‌بینی وجوه از سیستم بانکی، در صورتی‌که میزان قابل توجهی از پس‌اندازها را تشکیل دهد، مؤسسات اعتباری و بانک‌ها را با بحران شدید مالی و ریسک اعتباری روبرو می‌سازد.

۲-۲. تحقیقات داخلی

توانایی افزایش وجوه و انجام به موقع تعهداتی که سررسید آنها فرا می‌رسد قطعاً لازمه ادامه حیات بانک‌ها است. بنابراین مدیریت نقدینگی از اهم اموری است که توسط بانک‌ها انجام می‌شود. مدیریت مناسب نقدینگی باید از احتمال وقوع مشکلات جدی بانک بکاهد. در واقع با توجه به اینکه کمبود نقدینگی در یک بانک می‌تواند پیامدهای گسترده سیستمی در بر داشته باشد اهمیت نقدینگی برای هر بانک ورای هر موضوع دیگری است. از این رو تجزیه و تحلیل نقدینگی نه تنها مدیریت بانک را ملزم می‌کند وضعیت نقدینگی بانک را به طور مستمر ارزیابی کند بلکه وی را وادار می‌کند که بررسی نماید تأمین نیازهای نقد تحت سناریوهای متفاوت از جمله در شرایط نامطلوب چگونه امکانپذیر است. روش‌ها و پیچیدگی فرایندی که برای مدیریت نقدینگی به کار می‌رود به اندازه و پیچیدگی بانک و نیز ماهیت و پیچیدگی فعالیت‌های آن بستگی دارد (گروه مطالعات و مدیریت ریسک بانک اقتصاد نوین ،مدیریت دارایی بدهی و ریسک نقدینگی در موسسات مالی). ارایه تسهیلات مالی یکی از فعالیت‌های نظام بانکی تلقی می‌شود. برای اعطای تسهیلات باید درجه اعتبار و قدرت بازپرداخت اصل و فرع تسهیلات توسط دریافت کننده تعیین شود. احتمال عدم برگشت اصل و فرع تسهیلات اعطا شده را ریسک اعتباری می‌نامند. این ریسک می‌تواند به اشکال زیر مطرح شود: الف: احتمال کاهش توان بازپرداخت اصل و فرع تسهیلات دریافتی توسط مشتری، ب: احتمال عدم بازپرداخت اصل و فرع تسهیلات دریافتی توسط مشتری و پ: احتمال معوق شدن بازپرداخت اصل و فرع تسهیلات دریافتی توسط مشتری، تمرکز اعطای تسهیلات با حجم بالا به یک شرکت، یک گروه صنعتی و حتی در یک صنعت بدون توجه به درجه اعتباری آنها، از عوامل افزایش دهنده این ریسک تلقی می‌شوند (آرایی، ۱۳۸۰). پایان‌نامه‌ای نیز تحت عنوان بررسی و تحلیل مبارزه با پولشویی در بورس و اوراق بهادار ایران توسط آزادی (۱۳۸۹) انجام گردید که هدف

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

پژوهش بررسی میزان شناخت فعالان بازار سرمایه از پدیده پولشویی بود. در این تحقیق پرسشنامه‌هایی میان مدیران و معامله‌گران شرکت‌های کارگزاری (به عنوان فعالان بازار سرمایه) توزیع و با استفاده از یک الگوی رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. طبق نتایج ناشی از فرض آزمون تی استیودنت[1] (برابری امتیازات معامله‌گرها و مدیران شرکت‌های کارگزاری) میانگین امتیازات (شناخت) معامله‌گرها از میانگین امتیازات مدیران بیشتر بوده و شناخت فعالان بازار سرمایه از پدیده پولشویی در حد قابل قبولی (بیش از ۵۰ درصد) می‌باشد. به‌عبارتی فعالان بازار سرمایه و اوراق بهادار در حد معمول آموزش دیده‌اند و شناخت آنها از پولشویی در حد قابل قبولی می‌باشد. یکی از ریسک‌های عملیاتی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، مسأله پولشویی است. تطهیر پول یا پولشویی به مجموعه فعل و انفعالاتی گفته می‌شود که از سوی مجرمان مرتبط با درآمدهای نامشروع و مجرمانه به منظور قانونی جلوه دادن این درآمدها و مخفی نگه‌داشتن منشأء غیرقانونی آن‌ها به عمل می‌آید، صورت می‌گیرد (سعادتی، ۱۳۹۱). انارکی (۱۳۹۱)، در پژوهشی اثرات مبارزه با پولشویی بر جذب منابع در سیستم بانکی و افزایش اعتماد اجتماعی مشتریان را مورد بررسی قرار داد. در این تحقیق برای محاسبه امتیاز مبارزه با پولشویی، تعداد ۲۶۶ پرسشنامه در ۳۸ شعبه بانک تجارت توزیع گردید که تعداد ۱۳۹ پرسشنامه جمع‌آوری و با استفاده از آزمون همبستگی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. وی به این نتیجه رسید که روش‌های بکارگیری برای مبارزه با پولشویی یا پیشگیری از آن می‌تواند موجبات رشد سپرده‌های مشتریان و در نهایت افزایش اعتماد اجتماعی آنها را فراهم نماید. در پژوهش‌های صورت گرفته پژوهشی به منظور بررسی تأثیر متغیر مبارزه با پولشویی بر عملکرد بانک‌ها صورت نپذیرفته بود. لذا، پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخ به این پرسش است که بین متغیر مبارزه با پولشویی و عملکرد بانک‌ها چه رابطه‌ای وجود دارد؟ از این رو، برای ارزیابی عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری از شاخص‌های کملز[2] همانند؛ نقدینگی، سودآوری، کیفیت دارایی‌ها و کفایت سرمایه استفاده شده است. این الگوی ارزیابی عملکرد بانک‌ها نخستین بار سال ۱۹۷۹ در ایالات متحده به وسیله سازمان نظارتی بانک‌ها تحت عنوان کملز[3] نام‌گذاری شد و پس از آن گسترش یافت و به عنوان ابزاری مناسب برای نهادهای نظارتی و ارزیابی توانایی مالی مؤسسات مالی و اعتباری مورد استفاده قرار گرفت. تمام عواملی که در این الگو برای ارزیابی بانک‌ها استفاده می‌شوند، مورد توصیه صندوق بین‌المللی پول (IMF)[4] و بانک جهانی (WB)[1] قرار گرفته‌اند.

1. T-student Test
2. CAMELS
3. CAMELS
4. International Monetary Fund

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

۳. برآورد مدل و تحلیل‌های اقتصاد سنجی

۳-۱. فرضیه‌ها و مدل تحقیق

با توجه به مبانی نظری و پیشینه تحقیق، تأثیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری بر مبنای شاخص‌های کملز بررسی شده است. در این راستا، چهار فرضیه به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

فرضیه اوّل: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر کفایت سرمایه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

فرضیه دوّم: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر کیفیت دارایی‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

فرضیه سوّم: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر سودآوری بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

فرضیه چهارم: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر نقدینگی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

الگوهای مبنای آزمون فرضیه پژوهش مطابق با مبانی نظری به شرح می‌باشند:

$$\mathbf{1.\ CA} = \boldsymbol{\alpha} + \boldsymbol{\beta_1}\mathbf{AML} + \boldsymbol{\beta_2}\mathbf{EBIT} + \boldsymbol{\beta_3}\mathbf{FA_r} + \boldsymbol{\beta_4}\mathbf{DA_r} + \boldsymbol{\beta_5}\mathbf{Size} + \boldsymbol{\beta_6}\mathbf{LEV} + \boldsymbol{\beta_7}\mathbf{ER_r} + \boldsymbol{\beta_8}\mathbf{GDP_g} + \boldsymbol{\beta_9}\mathbf{Ir} + \boldsymbol{\varepsilon}$$

$$\mathbf{2.}\ \boldsymbol{AQ} = \boldsymbol{\alpha} + \boldsymbol{\beta_1}\mathbf{AML} + \boldsymbol{\beta_2}\mathbf{EBIT} + \boldsymbol{\beta_3}\mathbf{FA_r} + \boldsymbol{\beta_4}\mathbf{DA_r} + \boldsymbol{\beta_5}\mathbf{Size} + \boldsymbol{\beta_6}\mathbf{LEV} + \boldsymbol{\beta_7}\mathbf{ER_r} + \boldsymbol{\beta_8}\mathbf{GDP_g} + \mathbf{Ir} + \boldsymbol{\varepsilon}$$

$$\mathbf{3.\ ROA} = \boldsymbol{\alpha} + \boldsymbol{\beta_1}\mathbf{AML} + \boldsymbol{\beta_2}\mathbf{FA_r} + \boldsymbol{\beta_3}\mathbf{DA_r} + \boldsymbol{\beta_4}\mathbf{Size} + \boldsymbol{\beta_5}\mathbf{LEV} + \boldsymbol{\beta_6}\mathbf{ER_r} + \boldsymbol{\beta_7}\mathbf{GDP_g} + \boldsymbol{\beta_8}\mathbf{Ir} + \boldsymbol{\varepsilon}$$

$$\mathbf{4.\ LI} = \boldsymbol{\alpha} + \boldsymbol{\beta_1}\mathbf{AML} + \boldsymbol{\beta_2}\mathbf{EBIT} + \boldsymbol{\beta_3}\mathbf{FA_r} + \boldsymbol{\beta_4}\mathbf{DA_r} + \boldsymbol{\beta_5}\mathbf{Size} + \boldsymbol{\beta_6}\mathbf{LEV} + \boldsymbol{\beta_7}\mathbf{ER_r} + \boldsymbol{\beta_8}\mathbf{GDP_g} + \boldsymbol{\beta_9}\mathbf{Ir} + \boldsymbol{\varepsilon}$$

۳-۲. متغیرهای پژوهش

نحوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش به تفکیک نوع متغیر بدین شرح می‌باشد:

۳-۲-۱. متغیرهای وابسته

متغیر وابسته برای هر یک از مدل‌های چهارگانه به ترتیب عبارتند از:

1. World Bank

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

- کفایت سرمایه (CA): نسبت کفایت سرمایه که غالباً از تقسیم سرمایه پایه بانک بر دارایی‌های موزون شده به ضرایب ریسک بر حسب درصد به دست می‌آید.
- کیفیت دارایی‌ها (AQ): کیفیت دارایی‌ها از نسبت مانده مطالبات غیرجاری به کل تسهیلات به دست می‌آید.
- سودآوری (ROA)، شاخص سودآوری از تقسیم سودخالص پس از کسر مالیات بر کل دارایی‌ها به دست می‌آید.
- نقدینگی (LI): نقدینگی از نسبت تقسیم دارایی‌های جاری بر بدهی‌های جاری به دست می‌آید.

۳-۲-۲. متغیر مستقل : قانون مبارزه با پولشویی (AML)

از زمان تصویب و ابلاغ اولین قانون مبارزه با پولشویی در کشور جمهوری اسلامی ایران به تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷، اصلاحات و الحاقات بعدی، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های اجرایی مربوط، رعایت این قانون همواره در سرلوحه انجام فعالیت‌ها و ارائه خدمات بانکی توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری قرار دارد. در این راستا، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری تعداد زیادی از الزامات تعیین شده برای آن‌ها مطابق با مفاد آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) قانون اصلاح قانون با قانون مبارزه با پولشویی را به صورت سیستمی و مکانیزه در سامانه‌های مالی و عملیاتی خود راه‌اندازی نموده‌اند و اجرای بخش‌های دیگری از الزامات آیین‌نامه یاد شده به دلیل عدم تدارک بسترهای لازم از سوی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های متولی امر در سطح ملی نظیر؛ سامانه‌های یکپارچه اطلاعاتی املاک، مستغلات، اموال منقول، سامانه ملی شماره تلفن همراه و ... به صورت غیرمکانیزه انجام می‌شود. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان دستگاه متولی نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، عملکرد آن‌ها را در زمینه رعایت قانون مبارزه با پولشویی ارزیابی نموده و بر اساس ارزیابی انجام شده اقدام به تخصیص امتیازی مابین صفر تا صد می‌نماید. لذا؛ به منظور تأثیر دقیق متغیر مبارزه با پولشویی بر مدل‌های ابرازی تحقیق حاضر، به جای استفاده از اعداد صفر و یک به ترتیب جهت عدم رعایت و رعایت این قانون، از امتیاز ابلاغی از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا برای تخمین مدل‌ها استفاده می‌شود.

۳-۲-۳. متغیرهای کنترلی

متغیرهای کنترلی به دو بخش؛ متغیرهای کنترلی ویژه بانک و متغیرهای کنترلی کلان اقتصادی تقسیم می‌شود که برای مطالعه و کنترل اثر شرایط اقتصادی و سایر شرایط بانک‌ها وارد مدل می‌شوند.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

۳-۲-۳-۱. متغیرهای کنترلی مخصوص بانک

متغیرهای کنترلی ویژه بانک به شرح زیر می‌باشند:

- سود عملیاتی (EBIT): سود قبل از بهره و مالیات،
- اندازه بانک (SIZE): از طریق لگاریتم کل دارایی‌های بانک محاسبه می‌گردد.
- نسبت تسهیلات اعطایی به کل درایی‌های یانک ($\mathbf{FA_r}$): حاصل تقسیم تسهیلات اعطایی به کل دارایی‌های بانک می‌باشد.
- نسبت سپرده‌های مدت‌دار به کل دارایی‌های بانک ($\mathbf{DA_r}$): حاصل تقسیم مجموع سپرده‌های کوتاه‌مدت[1] و بلندمدت[2] بر کل دارایی‌های بانک می‌باشد.
- اهرم مالی (LEV): بیانگر درصدی از بدهی‌ها است که به وسیله سرمایه پوشش داده می‌شود.
- کارآیی عملیاتی بانک‌ها (Efficiency Ratio): حاصل تقسیم هزینه‌های عملیاتی[3] مشتمل‌بر تمامی هزینه‌ها به اضافه سهم سپرده‌گذار از سود مشاع و مالیات پرداختی بر کل درآمدهای بانک[4] مشتمل‌بر درآمدهای مشاع و غیرمشاع می‌باشد.

۳-۲-۳-۲. متغیرهای کنترلی کلان اقتصادی

متغیرهای کنترلی کلان اقتصادی مشتمل‌بر؛ نرخ رشد تولید ناخالص داخلی (GDPg) و نرخ سود تسهیلات بانکی (Ir) می‌باشند.

۳-۳. مواد و روش تحقیق

جامعه اماری تحقیق حاضر، شامل کلیه بانک‌های خصوص و دولتی اعم از؛ تجاری و تخصصی که تحت نظارت بانک مرکزی ج.ا.ا فعالیت می‌کنند، می‌باشند. با توجه به الزامی شدن آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) الحاقی اصلاح قانون مبارزه با پولشویی از تاریخ ۱۳۹۸/۰۷/۲۲، داده‌های مورد نظر از ابتدای سال ۱۳۹۸ لغایت پایان سال ۱۴۰۲ در یک بازه زمانی پنج ساله جمع‌آوری گردیده است. از این جامعه تعداد ۲۰ بانک خصوصی و دولتی که اطلاعات آن‌ها در بازه زمانی مورد مطالعه موجود بود، انتخاب گردید. این بانک‌ها عبارتند از؛ آینده، اقتصادنوین، گردشگری، قرض‌الحسنه‌رسالت، ایران‌زمین، کارآفرین، کشاورزی، خاورمیانه، مسکن، ملت، پارسیان، پاسارگاد، پست‌بانک،

1. Short Term Deposit
2 . Long Term Deposit
3. Operation Expenses
4. Total Revenue

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

رفاه‌کارگران، صادرات، سامان، شهر، سینا، تجارت و توسعه‌صادرات. اطلاعات مورد نیاز از صورت‌های مالی بانک‌ها منتشر شده در سامانه کدال وابسته به سازمان بورس اوراق بهادار تهران و سایت بانک مرکزی ج.ا.ا، پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی ج.ا.ا و مؤسسه آموزش عالی بانکداری ایران جمع‌آوری شد. برای آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. روش آماری مورد استفاده در این پژوهش، روش داده‌های تابلویی (پنل دیتا) است.

۳-۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها

۳-۴-۱. روش تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌ها

در این پژوهش، از روش "داده‌های تلفیقی/ تابلویی" استفاده می‌شود. ضرورت استفاده از داده‌های تلفیقی/تابلویی، در راستای افزایش تعداد مشاهدات، بالابردن درجه آزادی، کاهش ناهمسانی واریانس و کاهش هم‌خطی میان متغیرها می‌باشد. قبل از تخمین مدل‌های رگرسیونی، اقدام به انتخاب الگوی مناسب رگرسیونی خواهد شد. ابتدا با استفاده از آزمون F لیمر[1] به انتخاب مدل داده‌های تلفیقی در برابر مدل داده‌های تابلویی پرداخته می‌شود. در صورتی که احتمال آماره F لیمر کمتر از سطح معنی‌داری ۵ درصد باشد، استفاده از روش داده‌های تلفیقی منتفی است. در غیر اینصورت، اگر سطح معنی‌داری از ۵ درصد بیشتر باشد، استفاده از روش داده‌های تلفیقی مناسب است. آزمون F لیمر متکی بر ضریب تعیین دو روش بوده و آزمون می‌کند که آیا ضریب تعیین رگرسیون تابلویی با اثرات ثابت به صورت معنی‌داری بزرگتر از ضریب تعیین مدل رگرسیونی تلفیقی است یا خیر. فرضیه H_1 این آزمون بیانگر وجود تفاوت معنی‌دار بین ضریب تعیین دو روش است. اگر مدل داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تابلویی انتخاب نشود، آزمون هاسمن[2] به منظور انتخاب الگوی تابلویی با اثرات ثابت در برابر الگوی تابلویی با اثرات تصادفی انجام می‌شود. در صورتی که مقدار احتمال آماره هاسمن کمتر از سطح معنی‌داری ۵ درصد باشد، دلیل کافی برای رد الگوی تابلویی با اثرات ثابت نداریم و برای آزمون فرضیه‌ها باید از الگوی تابلویی با اثرات ثابت استفاده کنیم. در غیر اینصورت، اگر سطح معنی‌داری از ۵ درصد بیشتر باشد، استفاده از الگوی تابلویی با اثرات تصادفی مناسب است. فرضیه H_1 این آزمون بیانگر وجود تفاوت معنی‌دار در ضرایب برآوردی دو روش داده‌های با اثرات ثابت و تصادفی است. در صورت پذیرش H_0 از روش

1. F Limer Test
2. Hausman Test

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

تابلویی با اثرات تصادفی و در صورت پذیرش فرضیه $\mathbf{H_1}$ از روش تابلویی با اثرات ثابت استفاده می‌شود. نتایج این بررسی‌ها در جدول شماره (۱) ارائه شده است:

جدول شماره (۱): نتایج آزمون تشخیصی F لیمر

مدل	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
اوّل	۱/۶۹	۰/۱۵۸۵	پذیرش مدل داده های
دوّم	۰/۸۳	۰/۵۰۹۴	پذیرش مدل داده های
سوّم	۱/۰۵	۰/۳۸۰۹	پذیرش مدل داده های
چهارم	۰/۰۶	۰/۹۷۶۹	پذیرش مدل داده های

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول شماره (۱)، از آنجا که سطح معنی‌داری به‌دست آمده از آزمون F لیمر، بیشتر از ۵ درصد می‌باشد فرضیه مقابل (داده‌های تابلویی) رد می‌شود؛ بنابراین، برای تخمین الگوها از روش داده‌های تلفیقی استفاده می‌شود.

۳-۴-۲. تخمین مدل و آزمون فرضیه‌ها

- فرضیه اوّل: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر کفایت سرمایه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

نتایج حاصل از تخمین مدل در راستای آزمون فرضیه اوّل پژوهش، در جدول شماره (۲) ارائه شده است:

جدول شماره (۲): نتایج برآورد مدل اول پژوهش

$$CA_{i,t} = \alpha + \beta_1 AML_{i,t} + \beta_2 EBIT_{i,t} + \beta_3 FA_{i,t} + \beta_4 DA_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t}$$

متغیر	ضریب	انحراف	آماره t	سطح
ثابت رگرسیون	۰/۲۱۶	۰/۱۴۳	۱/۵۱۱	۰/۲۲۷۸
AML	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۰۳	-۳/۴۰۳	۰/۰۴۲۴
EBIT	-۷/۴۱E-۰۸	۱/۴۲E-۰۷	-۰/۵۱۹	۰/۶۳۹۱
FA	-۰/۰۱	۰/۰۰۱	-۶/۹۲۳	۰/۰۰۶۲
DA	۰/۰۰۰۳	۹/۰۱E-۰۵	۳/۸۱۳	۰/۰۳۱۷
SIZE	۰/۰۰۳	۰/۰۰۳	۱/۱۸۶	۰/۳۲۰۹
LEV	۱/۶۹۹	۰/۳۸۸	۴/۳۶۹	۰/۰۲۲۲
ER	۰/۰۱۹	۰/۰۲۳	۰/۸۵۷	۰/۴۵۴۲

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

GDP	۲/۷۷۳	۶/۶۴	۰/۴۱۷	۰/۷۰۴۳
Ir	-۱/۹۱۳	۰/۸۵۲	-۲/۲۴۴	۰/۱۱۰۵
ضریب تعیین	۰/۹۲			
آماره دوربین	۲/۲۳			
Prob (F-	۰/۰۰۰۰۰۰			

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول شماره (۲)، از آنجا که سطح معنی‌داری متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، ۰/۰۴۲۴ بوده و کمتر از ۰/۰۵ می باشد، بنابراین، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود. همچنین از آنجا که ضریب این متغیر مقدار ۰/۰۰۱ می‌باشد و علامت ضریب منفی است، بنابراین رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معکوس و معنی‌داری بر کفایت سرمایه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد. به عبارت دیگر؛ یک درصد افزایش (کاهش) در متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، موجب کاهش (افزایش) کفایت سرمایه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری به میزان ۰/۰۰۱ می‌گردد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل نیز بیانگر آن است که متغیرهای مستقل و کنترلی در مجموع ۹۲ درصد از رفتار متغیر وابسته کفایت سرمایه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری را پیش‌بینی می‌کنند. مقدار آماره دوربین واتسون هم برای مدل مقدار ۲/۲۳ می‌باشد و از آنجا که مابین ۱/۵ تا ۲/۵ است، بیانگر عدم وجود خودهمبستگی بین باقیمانده‌ها در رگرسیون است. همچنین سطح معنی‌داری آماره **F** از آنجا که کمتر از ۰/۰۵ است، بیانگر برازش صحیح مدل می‌باشد.

- فرضیه دوّم: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر کیفیت دارایی‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

نتایج حاصل از تخمین مدل در راستای آزمون فرضیه دوّم پژوهش، در جدول شماره (۳) ارائه شده است:

جدول شماره (۳): نتایج برآورد مدل دوم پژوهش

$$AQ_{i,t} = \alpha + \beta_1 AML_{i,t} + \beta_2 EBIT_{i,t} + \beta_3 FA_{i,t} + \beta_4 DA_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t}$$

متغیر	ضریب	انحراف	آماره t	سطح
ثابت رگرسیون	-۰/۱۸۷	۰/۱۳۷	-۱/۳۶۳	۰/۲۶۵۹
AML	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۰۲	-۴/۰۲۰	۰/۰۲۷۶
EBIT	۸/۸۰E-۰۹	۸/۸۲E-۰۸	۰/۰۹۹	۰/۹۲۶۸
FA	۰/۰۰۰۷	۰/۰۰۰۱	۰/۷۰۰	۰/۵۳۴۰

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

DA	-۰/۰۰۰۲	۷/۵۳ E-۰۵	-۳/۱۵۹	۰/۰۵۰۹
SIZE	۰/۰۰۰۹	۰/۰۰۱	۰/۸۷۰	۰/۴۴۸۱
LEV	-۰/۰۹۱	۰/۱۵۹	-۰/۵۷۲	۰/۶۰۶۹
ER	۰/۰۵۹	۰/۰۱۳	۴/۲۹۳	۰/۰۲۳۲
GDP	۱۱/۴۲	۴/۹۳۷	۲/۳۱۳	۰/۱۰۳۷
Ir	-۱/۰۵۱	۰/۳۹۱	-۲/۶۸۹	۰/۰۷۴۵

ضریب تعیین	۰/۶۰
آماره دوربین	۱/۵۶
Prob (F-	۰/۰۰۰۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول شماره (۳)، از آنجا که سطح معنی‌داری متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، ۰/۰۲۷۶ بوده و کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین، فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌شود. همچنین از آنجا که ضریب متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، مقدار ۰/۰۰۱- می‌باشد و علامت ضریب مثبت است، بنابراین رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معکوس و معنی‌داری بر کیفیت دارایی‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد. به عبارت دیگر؛ یک درصد افزایش (کاهش) در متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی موجب کاهش (افزایش) کیفیت دارایی‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری به میزان ۰/۰۰۱ می‌گردد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل نیز بیانگر آن است که متغیرهای مستقل و کنترلی در مجموع ۶۰ درصد از رفتار متغیر وابسته کیفیت دارایی‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری را پیش‌بینی می‌کنند. مقدار آماره دوربین واتسون هم برای این مدل مقدار ۱/۵۶ می‌باشد و از آنجا که مابین ۱/۵ تا ۲/۵ است، بیانگر عدم وجود خودهمبستگی بین باقیمانده‌ها در رگرسیون است. همچنین سطح معنی‌داری آماره F از آنجا که کم تر از ۰/۰۵ است، بیانگر برازش صحیح مدل می‌باشد.

- فرضیه سوّم: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر سودآوری بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

نتایج حاصل از تخمین مدل در راستای آزمون فرضیه سوّم پژوهش، در جدول شماره (۴) ارائه شده است:

جدول شماره (۴): نتایج برآورد مدل سوم پژوهش

$$ROA_{i,t} = \alpha + \beta_1 AML_{i,t} + \beta_2 EBIT_{i,t} + \beta_3 FA_{i,t} + \beta_4 DA_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t}$$

متغیر	ضریب	انحراف	آماره t	سطح
ثابت رگرسیون	-۰/۰۷۰	۰/۲۱	-۰/۳۳۴	۰/۷۳۹۳

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

AML	-۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۲	-۰/۵۴۸	۰/۵۸۴۷
EBIT	-۲/۹۹E-۰۸	۲/۹۰E-۰۸	-۱/۰۳۱	۰/۳۰۵۸
FA	۰/۰۰۰۶	۰/۰۰۰۲	۲/۱۴۶	۰/۰۳۵۱
DA	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰۰۴	۲/۵۷۲	۰/۰۱۲۱
SIZE	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	۲/۱۹۱	۰/۰۳۱۶
LEV	۰/۳۱۱	۰/۰۴۸	۶/۴۴	۰/۰۰۰۰
ER	-۰/۰۳۹	۰/۰۰۵	-۷/۲۰۵	۰/۰۰۰۰
GDP	۲/۵۰۳	۵/۶۱۱	۰/۴۴۶	۰/۶۵۶۸
Ir	-۰/۱۴۸	۰/۲۵۹	-۰/۵۶۹	۰/۵۷۰۶

ضریب تعیین	۰/۹۰
آماره دوربین	۱/۸۴
Prob (F-	۰/۰۰۰۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول شماره (۴)، از آنجا که سطح معنی‌داری متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، ۰/۵۸۴۷بوده و بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین فرضیه سوّم پژوهش رد می‌شود. بر این اساس می‌توان نتیجه‌گیری نمود که رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر سودآوری بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری ندارد.

فرضیه چهارم: رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر نقدینگی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد؛

نتایج حاصل از تخمین مدل در راستای آزمون فرضیه چهارم پژوهش، در جدول شماره (۵) ارائه شده است:

جدول شماره (۵): نتایج برآورد مدل چهارم پژوهش

$$LI_{i,t} = \alpha + \beta_1 AML_{i,t} + \beta_2 EBIT_{i,t} + \beta_3 FA_{i,t} + \beta_4 DA_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t}$$

متغیر	ضریب	انحراف	آماره t	سطح
ثابت رگرسیون	-۱/۸۴۹	۰/۳۰۹	-۵/۹۶۸	۰/۰۰۹۴
AML	۰/۰۱۴	۰/۰۰۴	۳/۲۹۴	۰/۰۴۵۹
EBIT	۱/۶۵E-۰۷	۱/۳۲E-۰۷	۱/۲۵	۰/۲۹۹۷
FA	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۲	-۱/۴۵۶	۰/۲۴۱۴
DA	۰/۰۰۳	۰/۰۰۰۳	۹/۹۲۱	۰/۰۰۲۲
SIZE	-۰/۰۷۸	۰/۰۱۹	-۴/۰۰۰	۰/۰۲۸۰
LEV	۰/۳۴۶	۰/۱۷۶	۱/۹۶۹	۰/۱۴۳۶

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

ER	۰/۰۰۹	۰/۰۴۵	۰/۲۰۰	۰/۸۵۴۳
GDP	۶۱/۵۱۸	۱۱/۷۴۳	۵/۲۳۸	۰/۰۱۳۵
Ir	-۱/۵۸۲	۱/۹۹۴	-۰/۷۹۳	۰/۴۸۵۴

ضریب تعیین	۰/۴۹
آماره دوربین	۱/۶۵
Prob (F-	۰/۰۰۲۹۰۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول شماره (۵)، از آنجا که سطح معنی‌داری متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، ۰/۰۴۵۹بوده و کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین، فرضیه چهارم پژوهش تأیید می‌شود. همچنین از آنجا که ضریب متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، مقدار ۰/۰۱۴ می‌باشد و علامت ضریب آن مثبت است، بنابراین رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر مستقیم و معنی‌داری بر نقدینگی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد. به عبارت دیگر؛ یک درصد افزایش (کاهش) در متغیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی، موجب افزایش (کاهش) نقدینگی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری به میزان ۰/۰۱۴ می‌گردد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل نیز بیانگر آن است که متغیرهای مستقل و کنترلی در مجموع ۴۹ درصد از رفتار متغیر وابسته نقدینگی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری را پیش‌بینی می‌کنند. مقدار آماره دوربین واتسون هم برای مدل مقدار ۱/۶۵ می‌باشد و از آنجا که مابین ۱/۵ تا ۲/۵ است، بیانگر عدم وجود خودهمبستگی بین باقیمانده‌ها در رگرسیون است. همچنین سطح معنی‌داری آماره **F** از آنجا که کمتر از ۰/۰۵ است، بیانگر برازش صحیح مدل می‌باشد.

۳-۴-۳. آزمون ناهمسانی واریانس‌ها

اگر خطاهای رگرسیون ناهمسان باشند اما محقق بدون در نظر گرفتن این موضوع به فرایند برآورد و استنباط ادامه دهد در این حالت، انحراف معیار می‌تواند اشتباه باشد و بنابراین هرگونه استنباطی که صورت گرفته، می‌تواند گمراه کننده باشد. بنابراین از آزمون پراش- پاگان گادفری برای بررسی ناهمسانی واریانس جملات اخلال استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره (۶) ارائه شده است.

جدول شماره (۶): نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

مدل	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
اوّل	۹/۰۶	۰/۰۰۰۰	وجود ناهمسانی **واریانس**

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

دوّم	۲/۶۶	۰/۰۰۸۶	وجود ناهمسانی **واریانس**
سوّم	۱/۶۹	۰/۰۰۰۶	وجود ناهمسانی **واریانس**
چهارم	۲/۳۸	۰/۰۳۸۵	وجود ناهمسانی **واریانس**

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

نتایج حاصل از آزمون ناهمسانی واریانس نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری آزمون در مدل‌ها کمتر از ۵ درصد می‌باشد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلال می‌باشد که این مشکل در تخمین نهایی مدل ها با اجرای دستور GLS رفع شده است.

۳-۴-۴. آزمون خودهمبستگی با استفاده از روش LM Test

در صورت وجود خود همبستگی سریالی بین اجزا اخلال، استنباط آماری قابل اعتماد نخواهد بود. برای بررسی این مسئله از آزمون LM TEST استفاده می‌گردد. فرض صفر و یک این آزمون به صورت زیر است:

$\boldsymbol{H_0}$ = جملات پسماند دارای خودهمبستگی سریالی نیستند.

$\boldsymbol{H_1}$ = جملات پسماند دارای خودهمبستگی سریالی هستند.

نتایج این آزمون در جدول شماره (۷) ارائه شده است:

جدول شماره (۷): نتایج آزمون خودهمبستگی (LM Test)

مدل	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
اوّل	۱/۸۸	۰/۱۵۸۳	عدم وجود **خودهمبستگی**
دوّم	۲/۸۶	۰/۲۵۱۴	عدم وجود **خودهمبستگی**
سوّم	۲/۵۰	۰/۰۸۷۳	عدم وجود **خودهمبستگی**
چهارم	۱/۹۷	۰/۲۲۷۴	عدم وجود **خودهمبستگی**

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول شماره (۷)، از آنجا که احتمال آماره F مدل رگرسیونی، از ۵ درصد بیشتر است، فرضیه H_0 تأیید می‌شود و در نتیجه مشخص می‌شود که در مدل‌های پژوهش، مشکل خودهمبستگی سریالی وجود ندارد.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

۴. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

در این تحقیق، تأثیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری بررسی شد. معیارهای عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری بر اساس شاخص‌های کملز[1] در نظر گرفته شد به نحوی که از شاخص‌های کفایت سرمایه، کیفیت دارایی‌ها، سودآوری و نقدینگی جهت ارزیابی عملکرد بانک‌ها استفاده شد. سپس، در مدل‌های جداگانه‌ای تأثیر رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر هرکدام از این شاخص‌ها بررسی گردید. متغیرهای کنترلی مخصوص بانک نظیر؛ سود عملیاتی، اندازه بانک و ...، و متغیرهای کلان اقتصادی مانند؛ نرخ رشد تولید ناخالص داخلی و نرخ سود تسهیلات بانکی در هر یک از مدل‌ها لحاظ شد. بر اساس فرضیه‌های اوّل و دوّم پژوهش، رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معکوس و معنی‌داری بر کفایت سرمایه و کیفیت دارایی‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد. از آنجا که رعایت قانون مبارزه با پولشویی توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری تا حدود بسیار زیادی از ورود پول‌های دارای منشاء جرم به شبکه بانکی کشور جلوگیری می‌کند، لذا؛ رعایت این قانون موجبات کاهش منابع بانکی را فراهم می‌آورد. از طرفی با توجه به نوپا بودن قانون مبارزه با پولشویی در کشور ایران، بسیاری از سازمان‌هایِ دیگر حوزه‌های اقتصادی، فاقد سامانه‌های مکانیزه جامعی برای شناسایی ارباب رجوع، ارسال گزارش معاملات و عملیات مشکوک و ... می‌باشند که این نقیصه سبب تبدیل پول‌های کثیف و دارای منشاء جرم در بازارهای غیرپولی و مالی به سایر دارایی‌ها نظیر؛ املاک و مستغلات، اموال منقول، طلا و ...، و به دنبال آن افزایش فساد و بی‌ثباتی اقتصادی و اجتماعی، فرار مالیاتی، افزایش تورم، کاهش قدرت خرید عمومی و به تبعِ آن تأخیر در بازپرداخت تسهیلات و وام‌های دریافتی و در نهایت افزایش مطالبات و کاهش توان اعتباردهی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری می‌شود و بدین ترتیب بر کیفیت دارایی‌ها و نسبت کفایت سرمایه بانک‌ها تأثیر می‌گذارد. نتایج این فرضیه‌ها با نتایج تحقیقات درایتون (۲۰۰۲)؛ دوورس و پالمریوذر (۲۰۰۳) و حبیب و همکاران (۲۰۱۷)، که نشان دادند پولشویی اثرات مخربی بر اقتصاد جامعه وارد می‌کند که از جمله می‌توان به تحریف‌های اقتصادی، افزایش فساد، بی‌ثباتی اقتصادی و اجتماعی و ... اشاره کرد، همسو می‌باشند. بر اساس فرضیه سوّم پژوهش، رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر معنی‌داری بر سودآوری بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری ندارد. بر اساس فرضیه چهارم پژوهش، رعایت قانون مبارزه با پولشویی تأثیر مستقیم و معنی‌داری بر نقدینگی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارد که با توجه به تکلیف قانونی بانک‌ها مبنی بر ارسال گزارش تراکنش‌های واریز وجه نقد[2] بیش از سقف مقرر[1]،

1. CAMELS
2. Cash Transaction Report (CTR)

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

محدود کردن مبلغ برداشت روزانه وجه نقد از حساب‌ها و ارسال گزارش معاملات و عملیات مشکوک[2] رعایت این مقوله تا حدود زیادی از ورود پول‌های کثیف و دارای منشاء جرم به شبکه بانکی کشور و خروج غیرقابل پیش‌بینی از آن شبکه جلوگیری نموده و به تبعِ آن موجبات بهبود مدیریت نقدینگی و کاهش ریسک نقدینگی را بیش از پیش فراهم آورده است. نتایج این فرضیه با نتایج تحقیق بورمان (۲۰۰۱)، که بیان می‌دارد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری متکی به عواید حاصل از فعالیت مجرمانه، در مدیریت مناسب دارایی‌ها و انجام به موقع تعهدات و عملیات خود با مشکلات و چالش‌های بیشتری مواجهه هستند، چرا که مقادیر زیادی پول با هدف پولشویی وارد آن‌ها شده و به‌طور ناگهانی نیز از آن‌ها خارج می‌شود و خروج ناگهانی مقادیر قابل توجه پول موجب می‌شود که بازارهای پول و در نتیجه بازار بهره و بازار ارز دچار نوسانات شدیدی شوند و در بلندمدت باعث ریسک نقدینگی در بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری گردد، همسو می‌باشد. در این راستا؛ پیشنهاد می‌گردد؛ به منظور کاهش اثرات مخرب پولشویی بر اقتصاد جامعه از جمله؛ کاهش ناهنجاری‌های اقتصادی و اجتماعی، توزیع مناسب درآمد و ... کلیه سازمان‌ها و اشخاص مشمول نسبت به تهیه و تدارک سامانه‌های یکپارچه اطلاعاتی خود به صورت مکانیزه، ایجاد دسترسی‌های لازم به آن سامانه‌ها برای کلیه اشخاص ذی‌صلاح و نیز اجرای جامع و کامل الزامات مقرر در مفاد آیین‌نامه ماده (۱۴) قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی، اهتمام لازم را بعمل آورند. همچنین؛ جهت تحقیقات آتی نیز پیشنهاد می‌شود؛ اثرات رعایت یا عدم رعایت این متغیر بر متغیرهایی نظیر؛ مدیریت، حساسیت، ریسک اعتباری و دیگر شاخص‌ها و متغیرهای کلان اقتصادی آزمون گردد.

---

۱. بند (۱۳) ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱٤) قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۹۸/۰۷/۲۱: مبلغ سقف مقرر در قانون برگزاری مناقصات جهت انجام معاملات خرد، به صورت وجوه نقد یا معادل آن به سایر ارزها و کالاهای گرانبها که هرساله توسط هیئت وزیران به استناد تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات تصویب می‌گردد.

2. Suspicious Transaction Report (STR)

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

منابع

۱. پاکروان، بایرام (۱۳۹۸). بررسی تأثیر سیاست‌های مبارزه با پولشویی بر مدیریت ریسک در مؤسسات اعتباری و بانک‌ها با تأکید بر نقش میانجی نظام کنترل داخلی، *نشریه اقتصاد و بانکداری اسلامی*، تابستان ۱۳۹۸، شماره ۲۷ (ب/ISC)، صص ۱۹۸-۱۷۵.

۲. سعادت مهر، مسعود (۱۳۹۹). بررسی تأثیر هزینه‌های تبلیغات بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، *نشریه مجله اقتصادی*، خرداد و تیر ۱۳۹۹، سال بیستم، شماره ۳ و ۴، صص ۱۵۳-۱۳۷.

۳. حیدری، محمدرضا، و سید محمد فاطمی ورزنه (۱۳۹۵). بررسی عملکرد بانک‌های خصوصی شده جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با بانک‌های اسلامی منتخب حوزه خلیج فارس، *فصلنامه مطالعات مالی و بانکداری اسلامی*، دوره ۲ شماره ۳، صص ۶۲-۳۳.

۴. فتاحی، شهرام؛ رضایی، مهدی، و جاهد طاهری (۱۳۹۵). تأثیر سلامت بانکی بر سودآوری بانک‌های تجاری: رویکرد رگرسیون پانل آستانه، *فصلنامه راهبرد مدیریت مالی*، دوره ۵، شماره ۱۶، صص ۵۰-۲۹.

۵. منصوریان نظام آباد، رضا؛ شیخی، خالد، و محمدرضا محجوب (۱۳۹۵). بررسی تأثیر نسبت‌های مالی حسابداری بر کفایت سرمایه در شبکه بانکی کشور، مطالعه موردی: بانک‌های تجاری دولتی، خصوصی و اصل ۴۴، *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)*، دوره ۱۶، صص ۶۶-۴۷.

۶. قاسمی عبدالرسول؛ بهرامی، جاوید، و ثریا شعبانی جفرودی (۱۳۹۷). پیش‌بینی شکاف دارایی بدهی پویا در صنعت بانکداری ایران کاربرد الگوی عصبی– فازی تطبیقی و الگوی حافظه بلندمدت (مطالعه موردی: یک بانک خصوصی)، *فصلنامه اقتصاد مالی*، دوره ۱۲، شماره ۴۵، صص ۱۲۶-۹۳.

۷. قائمی اصل، مهدی؛ حسینی ابراهیم آبادی، سیدعلی، و حسن حیدری (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر درآمدهای غیرمشاع بانکی در ایران در چارچوب یک الگوی پانل پویای سیستمی، *فصلنامه اقتصاد مالی*، دوره ۱۳، شماره ۴۷، صص ۱۳۴-۱۱۳.

۸. احمدی‌نژاد منفرد، مریم (۱۳۸۸). پولشویی و سیستم مالی شامل آثار اقتصادی اجتماعی، فرهنگی، *نشریه توسعه صادرات*، ۱۳ (۷۸)، صص ۴۱-۳۸.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

۹. جزایری، مینا (۱۳۸۸). پولشویی و مؤسسات مالی. *نشریه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران*. مؤسسه اموزش عالی بانکداری ایران.

۱۰. انارکی، گلناز (۱۳۹۱). بررسی اثرات مبارزه با پولشویی بر جذب منابع در سیستم بانکی (مطالعه موردی بانک تجارت)، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه پیام نور تهران.

۱۱. ابراهیمی کردلر، علی؛ تحریری، آرش، و علی محمدی (۱۳۹۸). عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی و حق‌الزحمه حسابرسی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهیدباهنر کرمان، *مجله دانش حسابداری*، دوره دهم، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۸، پیاپی ۳۹، صص ۸۸-۶۳.

12. Quirk, P. J. (*1997*). Money laundering: muddying the macroeconomy. *Finance and Development, 34*(*1*),*7*.
13. Alldridge, P. (*2001*). The moral limits of the crime of money laundering. *Buffalo Criminal Law Review, 5*(*1*), *279–319.*
14. Baker, R. W. (*1999*). The biggest loophole in the free-market system. *Washington Quarterly, 22(4), 27-46.*
15. Habib, A., Monzur Hasan, M., Al-Hadi, A. (*2017*). Money laundering and audit fees. *Accounting and Business, 4*(*48*), *427–459.*
16. Drayton, F.R. (*2002*). Dirty money, tax and banking: Recent developments concerning mutual legal assistance and money laundering in the Caribbean region and the region's responses. *Journal of Money Laundering Control,5*(*4*), *338–344.*
17. Dowers, K., Palmreuther, S. (*2003*). Developing an international consensus to combat money laundering and terrorism financing. *Infrastructure and Financial Markets Review, 1, 1–7.*

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-11-25]